

Mors dag och fars dag: två högtider med olika historia

Berättelse

Två dagar – men olika årstider

I Sverige finns det två dagar varje år då många uppmärksammar sina föräldrar lite extra: mors dag och fars dag. Det första man kanske lägger märke till är att de inte firas vid samma tid på året. Mors dag infaller alltid sista söndagen i maj, mitt i den ljusa våren, medan fars dag firas andra söndagen i november, sent på den mörka hösten. År 2026 är fars dag söndagen den 8 november. Ingen av dagarna är en röd dag, alltså en helgdag i kalendern, utan en helt vanlig söndag. Man är ledig bara för att det redan är söndag.

Mors dag kom först

Mors dag är den äldre av de två och har funnits i den svenska almanackan sedan år 1919. Den som brukar nämnas som introduktör i Sverige är författaren Cecilia Bååth-Holmberg (1857–1920). Idén var inte svensk från början, utan kom från USA. Där brukar den amerikanska mors dag-rörelsen kopplas till Anna Jarvis (1864–1948). En vanlig förklaring är att hon drev fram dagen sedan hennes egen mamma dött. I USA blev andra söndagen i maj mors dag år 1913.

I Sverige ligger mors dag däremot sist i maj, och alltså inte i mitten av månaden som i USA. En vanlig förklaring till den skillnaden är naturen: vid den tiden på året har det börjat blomma i hela landet, från söder till norr. Då blev det möjligt för många att plocka egna blommor och ge bort som en enkel och fin gåva. Det är dock en vanlig förklaring snarare än en helt säker uppgift, och man bör därför återge den försiktigt.

Fars dag kom senare

Fars dag kom till Sverige först år 1931, alltså mer än tio år efter mors dag. Också den har amerikanskt ursprung. Det brukar berättas att amerikanskan Sonora Smart Dodd föreslog en dag för att hedra sin far, som ensam uppfostrade flera barn. (Hur många barn det var anges olika i olika källor, så här är det klokt att skriva allmänt “flera barn”.)

Det sägs att fars dag i Sverige först firades på våren eller försommaren, men att dagen senare flyttades till november. En förklaring som brukar ges är att man inte ville att fars dag skulle ligga för nära mors dag i maj. Exakt vilket år flytten skedde är osäkert i populära källor, och därför är det bäst att inte slå fast något årtal utan i stället skriva “det sägs” eller “senare”.

Hur firar man?

Hur firar man då mors dag och fars dag i Sverige? Svaret är: precis som man själv vill, för det finns inga regler. Det är vanligt att man ger blommor, en liten present eller ett handskrivet kort. Många bjuder också på frukost eller fikar tillsammans med familjen. På förskolor och i skolor får barnen

ofta göra egna kort eller pyssel inför dagarna. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att långt ifrån alla firar, och att varje familj gör på sitt eget sätt.

Familjer ser också mycket olika ut. Alla har inte en mamma och en pappa, och därför handlar dagarna lika gärna om den man tycker om eller den som är som en förälder. Av samma skäl ska man vara försiktig med att säga hur "svenskar" firar – sederna skiljer sig mycket mellan olika hem och familjer.

Samma idé i många länder

Mors dag och fars dag firas i många länder runt om i världen, men ofta på olika datum och med olika seder. Båda dagarna har sitt ursprung i USA och har sedan spridit sig vidare. Att de svenska dagarna ligger just sista söndagen i maj och andra söndagen i november är alltså ett svenskt sätt att fira en idé som från början kom någon annanstans ifrån: att hedra sina föräldrar en särskild dag om året.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
uppmärksamma	visa att man tänker på någon eller något
förälder	mamma eller pappa
infalla	inträffa eller äga rum (om en dag)
årstid	vår, sommar, höst eller vinter
almanacka	en kalender med årets dagar och namn
röd dag	en helgdag i kalendern då många är lediga
introduktör	den som först för in eller startar något
ursprung	varifrån något kommer; var det började
uppfostra	ta hand om och fostra barn tills de blir vuxna
pyssel	enkla saker man gör för hand, t.ex. att klippa och klistra
sed	en vana eller tradition i en grupp
återge	berätta eller säga vidare något man hört eller läst
hedra	visa respekt och uppskattning för någon

Läsförståelsefrågor

1. Vilket av följande stämmer om årstiderna för dagarna?
 1. Mors dag firas på hösten och fars dag på våren.
 2. Mors dag firas på våren (maj) och fars dag på hösten (november).
 3. Båda dagarna firas mitt i sommaren.
2. Vad är en vanlig förklaring till att svenska mors dag ligger sist i maj, och inte i mitten som i USA?
 1. Att skolan har sommarlov då.
 2. Att det då har börjat blomma i hela landet, så man kan plocka blommor som gåva.
 3. Att det alltid är den varmaste helgen på året.
3. Vad sägs i texten om fars dag och tiden på året?
 1. Att dagen alltid har firats i november.
 2. Att dagen först firades på våren eller försommaren och senare flyttades till november.
 3. Att dagen firades på vintern från början.
4. Vad betyder ordet "introduktör" i texten om Cecilia Bååth-Holmberg?
 1. En person som tar bort en tradition.
 2. En person som först för in eller startar något.
 3. En person som flyttar en dag till en annan månad.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Mors dag har funnits i den svenska almanackan längre än fars dag.
 2. Mors dag och fars dag är röda dagar (helgdagar) i Sverige.
 3. Båda dagarna har sitt ursprung i USA.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. År 2026 är fars dag söndagen den 8 november.
 2. Alla familjer i Sverige firar dagarna på exakt samma sätt.
 3. På förskolor och i skolor får barnen ofta göra egna kort inför dagarna.
7. Förklara med egna ord varför det kan ha varit praktiskt att lägga mors dag i slutet av maj.
8. Texten skriver att förklaringen om blommorna är "en vanlig förklaring snarare än en helt säker uppgift", och att man inte bör slå fast något årtal för när fars dag flyttades. Vad vill texten visa med det, och varför är det klokt att skriva så?
9. Varför kan man säga att mors dag och fars dag inte är "svenska" från början? Svara med stöd i texten.
10. Texten säger att man ska vara försiktig med att påstå hur "svenskar" firar. Vad menar texten med det, tror du?

11. Texten skriver att dagarna lika gärna kan handla om “den man tycker om eller den som är som en förälder”. Varför tror du att texten är formulerad så?
12. Förklara skillnaden i historia mellan mors dag och fars dag i Sverige, så som texten beskriver den.

Facit

1. 1. Mors dag firas på våren (maj) och fars dag på hösten (november).
2. 1. Att det då har börjat blomma i hela landet, så man kan plocka blommor som gåva.
3. 1. Att dagen först firades på våren eller försommaren och senare flyttades till november.
4. 1. En person som först för in eller startar något.
5. 1. ja b) nej (båda är vanliga söndagar, inte röda dagar) c) ja
6. 1. ja b) nej (texten säger tvärtom att varje familj gör på sitt eget sätt) c) ja
7. Exempel på svar: I slutet av maj har blommorna börjat slå ut i hela landet. Då kunde många plocka egna blommor och ge bort, vilket gjorde det enkelt och billigt att fira.
8. Exempel på svar: Texten vill visa att uppgifterna inte är helt säkra. Det är klokt att skriva försiktigt och inte slå fast något som ett bevisat faktum, så att man inte sprider något osäkert som om det vore sant.
9. Exempel på svar: Båda dagarna har sitt ursprung i USA och har sedan spridit sig till Sverige. Idén att hedra föräldrar en särskild dag kom alltså någon annanstans ifrån, även om de svenska datumen är egna.
10. Exempel på svar: Att alla inte firar och att varje familj gör på sitt eget sätt. Det vore en generalisering att säga att “svenskar” firar på ett visst sätt, eftersom sederna varierar mycket.
11. Exempel på svar: För att familjer ser olika ut och alla inte har en mamma och en pappa. Texten vill vara inkluderande, så att alla känner sig med, och visa att firandet inte är obligatoriskt.
12. Exempel på svar: Mors dag kom först, och har funnits i almanackan sedan 1919; den brukar kopplas till Cecilia Bååth-Holmberg och har förebild i USA. Fars dag kom senare, år 1931, firades först på våren eller försommaren och flyttades sedan till november. Mors dag är alltså äldre, och de två dagarna har olika bakgrund.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten lämpar sig för arbete med högtider och traditioner, tidsuttryck och årstider samt enkel källkritik. Tema: hur två liknande högtider kan ha olika historia, och hur en idé som kommer från ett annat land tar egen form i Sverige. Flera frågor (8, 9, 10, 11, 12) kräver inferens och att eleven väger samman olika delar av texten. Lyft gärna hur texten skiljer på säkra fakta (mors dag i almanackan sedan 1919, fars dag 1931, andra söndagen i november) och osäkra uppgifter (motiveringen om blommorna, exakt år för flytten, antal barn) och hur den markerar detta med försiktiga formuleringar. Tänk på att familjer ser olika ut; texten är medvetet inkluderande. Bra utgångspunkt för att jämföra med mors dag och fars dag i elevernas egna länder: datum, seder och vem man uppmärksammar.

Diskussionsfrågor

- Finns det en mors dag eller fars dag där du kommer ifrån? När firas den, hur går den till, och vem uppmärksammar man?
- Båda dagarna kommer från USA men firas på egna datum i Sverige. Varför tror du att samma grundidé – att hedra föräldrar – kan se så olika ut i olika länder?
- Texten är noga med att säga att familjer ser olika ut. Varför tror du att det är viktigt att tänka på när man pratar om mors dag och fars dag?
- Är det viktigt med en särskild dag för föräldrar, eller kan man visa uppskattning när som helst under året? Motivera ditt svar.
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om en högtid eller tradition från ditt eget land som handlar om familjen. Förklara när den firas, vad man gör och varför den betyder något för dig.

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isuf), Mors dag – <https://www.isof.se/utforska/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-arets-namn-och-handelser/handelser/mors-dag>
- Nordiska museet, Fars dag – <https://www.nordiskamuseet.se/utforska/hogtider/fars-dag/>
- Nordiska museet, Mors dag – <https://www.nordiskamuseet.se/utforska/hogtider/mors-dag/>
- SO-rummet, Fars dag – en tradition sedan 1930-talet – <https://www.so-rummet.se/content/fars-dag-en-tradition-sedan-1930-talet>

Faktagranskad mot Isuf, Nordiska museet och SO-rummet i juni 2026. Nyckelfakta: I Sverige firas mors dag på sista söndagen i maj och har funnits i den svenska almanackan sedan 1919. Fars dag firas på andra söndagen i november; år 2026 är det söndagen den 8 november. Ingen av dagarna är en röd dag (helgdag) i Sverige – man är ledig bara för att det redan är söndag. Båda dagarna har amerikanskt ursprung. Mors dag brukar kopplas till amerikanskan Anna Jarvis (1864–1948), som drev fram dagen sedan hennes mamma dött, och i USA blev andra söndagen i maj mors dag 1913. Författaren Cecilia Bååth-Holmberg (1857–1920) brukar nämnas som den som introducerade mors dag i Sverige. Fars dag kom till Sverige 1931 och brukar kopplas till amerikanskan Sonora Smart Dodd, som föreslog en dag för att hedra sin far, som ensam uppfostrade flera barn. På båda dagarna är uppvaktning vanlig: present, blommor eller frukost. Förskolor och skolor låter ofta barn göra egna kort eller pyssel. OSÄKERHETER OCH MYTER att markera försiktigt: Förklaringen att svenska mors dag ligger sist i maj (i stället för mitten som i USA) "för att det ska finnas gott om blommor att plocka i hela landet" är en vanlig förklaring snarare än säkra fakta. Det sägs att fars dag i Sverige först firades på våren eller försommaren och senare flyttades till november, bland annat för att inte hamna för nära mors dag – det exakta året för flytten är osäkert i populärkällor och anges inte. Hur många barn Sonora Smart Dodds far uppfostrade anges olika i olika källor (fem, sex eller sju), därför skriver texterna allmänt "flera barn". Påståenden om hur man firar formuleras som "många" eller "det är vanligt att", eftersom sederna varierar mellan familjer. Texterna är medvetet inkluderande eftersom familjer ser olika ut och alla inte har en mamma och en pappa; firandet framställs inte som obligatoriskt.